

קול יהודה

פנינים יקרים מליקטים מספר קול רודי עה"ת ומועדים מאת הרב רבי רודי פראנר שליט"א
נשיא דהתאחדות קהילות החרדים בעיר הברכה לונדון יצ"ו

וזאת הברכה וגו' לפני מותו (ל"ג א').

וברש"י שאם לא עכשיו אימתי ע"ש ולכאורה צריך להבין מה רצה רש"י להוסיף בזה בזה וגם יש לעיין האם השתמש רש"י בכונה בלשונו של הלל במתני דאבות פ"א מ"ד שאמר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי ונראה דדוקא נקט רש"י כן ללמד מזה לימוד לדורות דבשלמא אצל משה רבנו שהקב"ה קבע לו את יום מותו כדראינו סוף פרשת האזינו ע"כ היה יכול לכונן ולברך את בני ישראל וגם לעשות עוד כל מה שמוטל עליו סמוך ממש למיתתו אבל אדם אחר שלא ידע את עתו אצלו באמת נאמרו דברי המשנה שאם לא עשיתי אימתי דבכל יום צריך לדאוג לתקן מה שמוטל עליו אולי ימות ונמצא לפ"ז דאין כוונת דברי רש"י כ"כ עבור מרע"ה כ"א כדי שילמדו מכאן שאר בני"א.

ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פראן וגו' (ל"ג ב').

ורש"י מפרש דשעיר ופראן הכוונה לבני שעיר ולבני ישמעאל שפתח להם הקב"ה שיקבלו את התורה ולא רצו ובמדרש [עי' פסיקתא רבתי כ"א] מבאר גם למה לא קיבלו ששאלו בני אדם מה כתוב בה וכשאמר להם הקב"ה לא תרצח כתוב בה אמרו א"כ לא בעינא וכן בני ישמעאל כששמעו דכתב בה לא תגנוב לא רצו לקבלה ולכאורה תמוה הלא רציחה וגניבה מז' מצות בני נח הן וא"כ גם אם לא ירצו לקבל התורה אעפ"כ מוטל חיובם עליהם ומה הועיל להם במה שלא רצו ונראה דאזרבה הדבר להיפך לגמרי הוא דאם היו מקבלים את התורה היו מרוויחים זהנה קיי"ל דישאל צריך התראה להתחייב מיתת ב"ד ולא רק זו אלא צריך גם לקבל התראה להדיא ולהתיר עצמו למיתה עי' סנהדרין מ: ומ"א. אבל בן נח אזהרתו היא מיתתו בלי שום התראה ע"ש נ"ז : ונראה דטעם ההבדל הוא דכיון דקיבלו ישראל את התורה כל עיקר חיוב מצותיה חל עליהם רק ע"פ קבלתם וע"כ כשעומד לעבור מזכירין לו שקיבל לקיים התורה והאיך מעיז לעבור על קבלתו ואם אומר שאעפ"כ עובר אז הוא דחייב ואם לא ברור שידוע שעובר על קבלתו פטור אבל בן נח שלא קיבל התורה חיובו אינו תלוי בקבלתו אלא בעצם החיוב שהטיל עליו הבב"ה בע"כ וע"כ חיובו חמור יותר ולא תלוי בדעתו כלל ולא בעי התראה וזו היתה טעותם.

ויאמר ה' מסיני וגו' מימינו אש דת למו (ל"ג ב').

וברש"י שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה ע"ג אש לבנה וכו' לכאורה צריך להבין בשלמא כתיבה באש שחורה ניחא דכתיב הלא כה דברי כאש נאם ה' שדברי תורה הם כאש ומחמין מי שמתדבק בהם ושורפין מי שאינו נזהר בהם אבל למה צריך שהגוילים יהיו מאש לבנה ולמה לא היו סגי בקלף לבן ונראה דבא לרמוז שהתורה מקדשת לא רק את הנשמה והמוח אלא גם את הגוף דלא רק הכתיבה שהיא הצורה היא אש אלא גם הגוילים שהן החומר הם אש וכמ"כ אצל האדם התורה מקדשת חלק הרוחני שהיא הצורה שלו וגם חלק הגשמי שהוא החומר שלו ואולי מצינו רמז לזה בש"ס ע"ז י"ח. אצל ר"ח בן תרדיון דכשרפרו אותו עם ס"ת כרוך על גופו ראו גוילים נשרפין ואותיות פורחות דשרפת הגוילים באה מבחינת אש לבנה שכיון שמסר נפשו וגופו למיתה עבור התורה נתגלתה בחינת אש לבנה של הגוילים ובאש זה הוא דנשרפו ועלו למעלה.

ויהי ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (ל"ג ד').

וברש"י דמתי הוי בישורון מלך כשישראל מתאספין יחד ומראים שלו ואחדות ביניהם וצ"ע מלקמן פסוק כ"ח דכתיב וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב וגו' ומפרש רש"י דברכה היא כשכל אחד שוכן לבדו בשלו איש תחת גפנו וכו' הרי דלהיות לבד היא מעלייתא ואולי ההבדל הוא דלפני וישכון ישראל וגו' כתיב מעונה אלקי קדם וגו' היינו שהקב"ה נתעלה למעון והוא למעלה ממדת מלכות ואז שפיר יכול כל אחד להיות שוכן לבדו אבל בזמן שהקב"ה יגלה מדת מלכותו עליהם אז צריכים להיות דוקא בהתאסף ראשי עם שאין

מלך בלא עם.

יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר (ל"ג ו').

וברש"י שיהיה נמנה בכלל שאר שבטים אף שחטא בבלהה ויש להוסיף עוד דהלא נולד ראובן מלאה כשיעקב חשב כשנשא אותה שהיא רחל והיה שייך לבני ט' מדות דבגמ' נדרים כ: ובמג"א סי' ר"מ סק"ט הביא בשם ספר י"מ להרמ"ע מפאנו דמש"ה לא ירש ראובן נחלתו בא"י אלא מעבר הירדן וקמ"ל קרא דאעפ"כ יהיה נמנה עם שאר השבטים אפילו אי לא היה ראוי לירש חלקו בא"י כשאר השבטים.

וזאת ליהודה וגו' שמע ה' קול יהודה וגו' ועזר מצריו וכו' (ל"ג ז').

וברש"י ד"ה ועזר מצריו בא"ד ד"א שמע ה' קול יהודה כאן רמז ברכה לשמעון וכו' ובשפ"ח מפרש דהרמז מהא דכתיב שמע שהלשון דומה לשם שמעון ונראה להוסיף דהא דכתיב דוקא שמע ה' קול וגו' שנסמך שמע לה' דומיא דהא דאמרה לאה פרשת ויצא כשנולד משמעון [בראשית כ"ט ל"ג] כי שמע ה' כי שנואה אנכי וגו' בא לרמז דתיקונו של שמעון כבוטח על ששומע ה' את תפילתו

וממגד ארץ ומלואה ורצון שכני סנה וגו' (ל"ג ט"ז').

יש להבין למה הזכיר כאן הפסוק דוקא האי ענין של סנה לגבי ברכתו של יוסף ואולי הכוונה דאצל סנה ראינו דהיה בוער והולך ואינו אוכל ששלטה בו מדת הדין של שרפה באש יותר מהראוי לפי דרך הטבע ולבסוף נתגלה שהיה בזה מעשה נס והתחלת הגאולה וכמ"כ אצל יוסף היו לו יסורים ונסיונות רבים שתחילה הושלך לבור מלא נחשים ואח"כ נמכר לפוטיפר ושוב נאסר בבית האסורים ולבסוף נתעלה ונעשה ע"ז מלך על מצרים.

ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך וגו' (ל"ג י"ח').

עי' בב"ב דף י': בעובדא דרב יוסף בריה דר' יהושע שעלה למרום ושאלו אותו מה ראית שם והשיב עולם הפוך ראיתי שם עליונים למטה ותחתונים למעלה ומפרש החת"ס דאלו שתומכים בלומדי תורה בממונם בחינת זבולן בעה"ז הם למטה שהת"ח בחינת יששכר חשוּבין יותר והם למעלה אבל בעולם האמת כיון שהני תומכין נתנו ממון כדי שילמדו הת"ח תורה לשמה הרי הם מקבלין שכר של תורה לשמה וע"כ הם למעלה מן הת"ח אם לא למדו תורה לשמה שהם שם למטה וי"ל דע"כ אומר הפסוק שמח זבולן בצאתך היינו בצאתך מן העה"ז דשם בעה"ב תזכה להיות למעלה אבל ישכר אדרבה שמח דוקא באהלך בעורך בעה"ז דאם אתה יוצא מאהל זה לעה"ב אולי לא תזכה לשמחה ודאית כ"כ.

ולגד אמר וגו' וירא ראשית לו כי שם חלקת מחקק ספון וגו' (ל"ג כ').

יש לעיין למה תאב גד כ"כ לקבל חלקו אצל מקום קבורת משה ועוד למה דקדק הכותב לומר ספון שרש"י מפרש שהיא ספונה וטמונה מכל בריה שנאמר ולא ידע איש וכו' ומה שייכות לפרט זה הכא ואולי י"ל דהבינו בני גד דמקום קבורת משה יש לו קדושת ארץ ישראל אף שהוא מעבר לירדן ואילו לא היה ספון אז זאת הקדושה היתה שורה רק במקום הקבר הידוע לבד אבל עכשיו שהוא ספון ע"פ גזירת הכתוב שלא ידע איש את קבורתו מסתבר דכל אותה הארץ היכן שאפשר לומר עליה לא ידע איש את קבורתו קיבלה קדושת ארץ ישראל.

וירא ראשית לו כי שם חלקת מחקק ספון ויתא ראשי עם צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל (ל"ג כ"א').

מפשטיה דהאי קרא משמע דהא דהיתה חלקת קבורת משע"ה ספון וסמוי לעולם מעיני הבריות היינו משום שהיה מחקק ואף דבסוף הפסוק מבואר דהיה בו עוד ענין שהיה עושה צדקת ה' חוץ ממשפטיו עם ישראל מ"מ לשון ספון

שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ וגו' ובגמ' יומא נ"ב. מונה האי וקם בין חמש מקראות שאין להם הכרע שיש להסתפק האם הפירוש הנך שוכב עם אבותיך וקם וא"כ יש מכאן ראיה שמשה יקום לתחיה בתחית המתים והוי ראיה דתחיה"מ מן התורה או דהפירוש וקם העם הזה וזנה וכו' ועתה כשהראה לו הקב"ה למשה בני דן שעובדים ע"ז היתה לו לו למשה חלישות הדעת גדולה דא"כ מוכח דקרינן וקם העם הזה וזנה וגו' ושוב אין לו ראיה שהוא יקום לתחיה בתחיה"מ מש"ה פירש רש"י דלא כהתה עינו אחרי שמת שפייס אותו הקב"ה ועשה לו נס דעינו נשאר כמו בחיים גם אחרי שמת ומזה הבין משה דשפיר עתיד להחיות.

ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמענו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה (ל"ד ט).

כאשר צוה ה' את משה כתיב כאן ולא כאשר צוה ה' את יהושע וה"ט דדרשינן במגילה דף ב: מדכתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה וגם יהושע לא היה יכול לחדש שום דבר וכחו היה רק לצוות ולהדריך את בני ישראל לקיים התורה שצוה ה' את משה וזוהי אולי אפשר לפרש מה שאמרו חז"ל בב"ב ע"ח. פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה דלעולם אין כאן גריעותא ליהושע רק דיהושע לא ניתן לו לחדש וכל מה שיש לו קיבל בע"כ ממשה וזוהי דמי ללבנה דגם היא אין לה מגרמה כלום וכל אורה רק מכח החמה

ולכל היד וגו' אשר עשה משה לעיני כל ישראל (ל"ד י"ב).

וברש"י ששיבר הלוחות ע"ש ויש לתמוה וכי זה ענין חשוב כ"כ שכדאי לסיים בו את התורה ובפרט דהגורם לזה היה חטא העגל והנה ע"י ששיבר משה את הלוחות וניתנו לוחות שניות שלא היו מעשה אלקים אלא מעשה אדם ע"י זה שלטה שכחה בתורה וניתן כח לישראל לחדש בה כדאיא במדרש ויק"ר כ"ב א' מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני כולן נאמרו למשה מסיני והיא זכות גדולה לישראל במשך כל הדורות להיות שותפין ביצירת התורה מתוך עמלם בה ומובא גם במדרש ב"ר פ"ח שהקב"ה זרק את האמת ארצה שנאמר אמת מארץ תמצח [ע"י בזה בהקדמת קצה"ח] שחכמי ישראל בארץ הם יקבעו האמת שבתורה וכ"ז בא ע"י שבירת הלוחות וע"כ מסיימת התורה בהבטחה זו שישאל לדורות יזכו לחלק שלהם בתורה והוא ודאי סיום טוב שלא יחשבו שעם מיתת משה הכל נסתם ונגמר אלא אדרבה הוא שיבר הלוחות לגמול טוב עם ישראל לדורות וזה הוא פירוש לעיני כל ישראל שהאיר עיניהם בתורה ביתר שאת ואמר להם משה ואשברם לעיניכם להאיר עיניכם לדורות וזוהי גם נעוץ סוף התורה בתחילתה דכתיב בראשית ודרשינן בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית שהם זכו להיות קשורים ומייצרים ומחדשים בתורה ע"י הכח שהנחיל להם משה כששיבר הלוחות.

נסמך ותלוי דוקא בענין מחוקק וי"ל דענין צדקת ה' נקראו בכוונה צדקת ה' שהם החסדים הגלויים שבקש משה מאת ה' עבור ישראל ואין בהם קביעות לדורות אלא לפי גודל המתפלל והמבקש והרצון השורר משא"כ החוקים שחקק המחוקק הם קבועים לדורות וא"א לשנותם לעולם וכבר אמרו ז"ל ב"מ נ"ט: לא בשמים היא וי"ל דדוקא משום שהוא היה המחוקק והמוסר תורה לישראל מש"ה נסתר מקום קבורתו להורות דאחרי שנתן לנו התורה וחקותיה אין שום ענין לחפש אחרי דכבר אין בידו לשנות מאומה ומסיק דצדקת ה' עשה דהצדקות הם ביד ה' ואכתי משתנים לפי זכות כל דור אבל משפטיו הם עם ישראל שהם כבר ניתנו ביד ישראל.

ולדן אמר וגו' יזנק מן הבשן (ל"ג כ"ב).

ורש"י כותב ד"ה דן גור וז"ל בא"ד ד"א מה זינוק זה יוצר ממקום אחד ונחלק לשני מקומות וכו' אולי יש לפרש דהני שני מקומות מרמזים להא דכתיב אח"כ ל"ד א' ויעל משה מערבות וגו' את כל הארץ את הגלעד עד דן ומפרש רש"י ד"ה עד דן הראהו בני דן עובדים ע"ז וכו' והראהו שמשון הגבור וכו' דכיון דמדן עתידין לצאת רשעים וצדיקים ע"כ נקט גביה לשון יזנק שהזינוק היוצא ממקום אחד ונחלק לשני מקומות הכוונה שבניהם יתחלקו לשני מחנות רשעים וצדיקים.

ויקבר אתו בני בארץ מואב וגו' (ל"ד ו).

וברש"י רבי ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו וזה אחת משלשה אתין שהיה ר"י דורש כן ע"ש אם מעיינין היטב יש למצא דבכל אחד מהני שלשה יש בו טעם הגון למה אמרה תורה בו לשון אותו או אותם ולא אמרה את עצמו או את עצמם דיש בהן שתי בחינות נפרדות בחינת עושה ובחינת נעשה בחינת גברא ובחינת חפצא דכשמשא קבר את עצמו בדרך נס לאחר מיתתו הרי הקובר שהיה בו חיות בדרך נס לצורך מעשה הקבורה אינו הנקבר שהוא גופו המת וע"כ שפיר שייך לומר אותו ולא את עצמו דחלוק העושה מהנעשה וכן לגבי נזיר דכתיב בו ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו וגו' במעשה ההבאה המביא אין בו צורך להיות נזיר והמובא הוא עדיין נזיר עד לאחר הכפרה ואינו דומה מי שאינו נזיר לנזיר שיש בו קדושה מיוחדת ושפיר שייך לקרא אותו ולא את עצמו וגם לגבי ההיא דהושיאו אותם עון אשמה הנאמר לגבי זר שאוכל תרומה [ויקרא כ"ב] דהעושה מעשה האכילה מחזיק את עצמו לכהן והוא מכניס לתוך גופו שהוא ישראל תרומה האסורה על גוף זה והעושה לפי מחשבתו שהוא כהן אינו הגוף שנכנס בו התרומה שהוא רק ישראל.

ומשה בן מאה ועשרים וגו' לא כהתה עינו וגו' (ל"ד ז).

ורש"י כותב ד"ה לא כהתה עינו וז"ל אף משמת ע"ש הנה לעיל פסוק א' כתיב ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן ומפרש רש"י הראהו בני דן עובדין ע"ז וכו' ולעיל פרשת וילך ל"א ט"ז מצינו שאמר לו הקב"ה למשה הנך

בקריה"ת דשמ"ע

כי ירבה לך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום וכו'.

לכאורה ירבה הדרך וירחק המקום הכל אחר ולמה חזר וכתב הפסוק את שניהם ואולי בא לרמז דרק אם ירחק ממך המקום שאתה מרוחק מקדושת המקום ואתה רק מרגיש את כובד המשא של פירות המע"ש אז תפדה אותם אבל אם אתה קרוב בלבך אל המקום ואתה שמח לקיים המצוה אז לא יפריע לך ריבוי הדרך ושפיר תוכל שאתם.

וביום השמיני פר אחד וגו'.

י"ל דפר אחד של יום השמיני לאחר שבעה פרים של יום השביעי הוא דוגמת הזאת דיה"כ אחת ואחת וכו' אחת ושבע דהאחת מיוחדת בפ"ע ומרמז לעליונים וכן בשמיני עצרת אחרי שבכל ימי הסוכות הקריבו קרבנות עבור שבעים אה"ע בחינת תחתונים ובהם סיימו בז' פרים ביום ז' שוב ביום ח' שהוא כנגד בחינת ישראל עולין לבחינה א' בחינת עליונים

כפיוט של גשם על הסלע הך ויצאו מים וכו'.

תמוה למה כשרוצין להזכיר זכויות משה מזכירים ענין הכאת הסלע שנחשב לו לחטא וי"ל דאדרבה היא הנותנת דאע"ג דהכה הסלע ועבר על

רצונו ית' אעפ"כ יצאו מים א"כ גם אצלנו אפילו אם אין אנו ראוים לגשמי ברכה מ"מ לענין מים יש לנו רשות לבקש דאין הקב"ה מונע אותם בכל מצב ועי"ל דהאי על הסלע הך לא קאי על הכאת הסלע של מי מריבה דפרשת חוקת אלא על הכאת הסלע של סוף פרשת בשלח שהיה ע"פ ציווי ה'

הקשה בקרן אורה האיך חוגגין ושמחין בשמחת תורה ביום אחרון של חג הלא עדיין רגל הוא ויש חיוב שמחה דחג ואין מערבין שמחה בשמחה. אולי אפשר לומר דהרי בברכת ק"ש אומרים בכל יום והאר ענינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ומלשון זה מבואר דתורה שייכת למאירת העין ומצות שייכי ללב והן שני אברים חלקים שבאדם וי"ל דהא דאין מערבין שמחה בשמחה היינו בשתי שמחות ששתיהן מצות ושייכי שתיהן ללב וכהיא דמו"ק ח: דאין נושאים נשים במועד ועוד שם ט. דלא רצו לתקן שמחת גמר בנין ביהמ"ק במועד אלא הקדימו אותה לפני"כ דכ"ז עניני מצוה אבל תורה ששייכא לעין לא איכפת לן לערב שמחת התורה בשמחת חג דבשתי שמחות שנוגעות לשני אברים נפרדים של אדם אין כאן חשש תערובת שמחה בשמחה.